

Povinný sběr textilu začne platit od roku 2025. První volbou by ale měla být cirkulární druhá šance

4.12.2023 - | KDU-ČSL

Doposud jsou kontejnery na textil umístěny zhruba na 10 000 místech po celé České republice.

Zákon o odpadech, který byl schválen v roce 2020, udává povinnost obcím zřídit sběrné místo. Co ovšem nebylo minulou vládou vyřešeno, je financování sběrné sítě, separace a následná recyklace. Textil je vhodnou komoditou pro systém rozšířené odpovědnosti výrobce (EPR), který spočívá v tom, že výrobce nese odpovědnost za vyrobený produkt až do konce jeho životnosti a podílí se na financování za jeho další nakládání. Pokud ale dojde ke smíchání textilií s jinými odpady, například v popelnici na směsný odpad, možnost oddělení a efektivní recyklace se snižuje. Ministerstvo proto při přípravě EPR systému na textil bude prověřovat možnou variantu, která by umožnila sběr textilu i na vybraných prodejních místech. Jednalo by se tak o sběr ve veřejné síti v rámci obcí a zároveň u povinných míst. Takto již funguje sběr elektroodpadu nebo baterií.

„Jsem v první řadě zastáncem cirkularity a podporuji opětovné užívání jakékoliv věci nebo materiálu. Pokud ale věc už dosloužila, měli bychom ji umět efektivně zrecyklovat. V současnosti není separace textilu povinná, v černé popelnici se smísí s ostatním odpadem, a tak se možnost recyklace výrazně snižuje. Až bude mít každá obec vlastní sběrné místo, bude pro občany jednodušší textil separovat,“ vysvětluje ministr životního prostředí Petr Hladík (KDU-ČSL).

Česko trpí neustále rostoucím objemem textilního odpadu. „Stojí za ním zejména levná produkce spojená s vysokou spotřebou nejen oblečení, ale i zdrojů. Textil je jeden z odpadových toků, na který nebyl kladen žádný třídící nebo recyklační cíl. Stal se tak přirozeně černým pasažérem odpadového hospodářství. Obce by k separovanému sběru textilu měly přistupovat stejně, jako je to nyní s dalšími tříděnými složkami, kterými jsou plasty, sklo, kovy nebo papír. U větších měst doporučujeme rozmístění sběrných nádob v ulicích, u těch menších je možné zřídit toto místo na sběrném dvoře nebo využít pytlový sběr,“ uvádí vrchní ředitel sekce ochrany životního prostředí MŽP David Surý.

Například ve Francii již systém rozšířené odpovědnosti výrobce funguje. Poplatek za jeden kus prodaného oblečení je zhruba jedna koruna, což při prodaném množství cca 288 milionů kusů textilu se jedná o výnosy cca 288 mil. Kč. Tyto finanční prostředky budou obcím přerozděleny podle počtu obyvatel.

„Když mluvíme o cirkularitě textilu, třídění je druhý ze tří kroků. První krok je u samotných výrobců textilu, kdy je důležité se zaměřit na kvalitu materiálu, design výrobku či jeho opravitelnost. Tam to všechno začíná. Druhý krok je právě zmiňované třídění, které je nesmírně důležité. V Institutu cirkulární ekonomiky (INCIEN) se odpadům dlouhodobě věnujeme, děláme ročně desítky odpadových analýz ve firmách, na velkých sportovištích, festivalech, a právě i v obcích, takže vidíme, jak často je textil v komunálním odpadu zastoupen. Třetí krok jsou pak inovace, kterým se snažíme v INCIENu také dlouhodobě věnovat, abychom firmám ukázali, že je to spíše příležitost, nežli povinnost. Jedná se například o digitální štítky, úplné informace o tom, co se v textilu nachází, nebo recyklace z vlákna na vlákno,“ dodává ředitelka Institutu cirkulární ekonomiky (INCIEN) Michaela

Kloudová.

„Ročně se podle expertních rozborů MŽP v tuzemsku vyhodí okolo 180 tisíc tun textilu. Tvoří asi 3-4 % odpadu v černých popelnících. Zřízením sběrných míst v obcích se uleví třídicímu systému a bude možné textil recyklovat efektivněji,“ doplnil podstatná data ministr Hladík. V současnosti funguje dobrovolný sběr textilu, který provozují neziskové organizace i soukromé firmy, obsah kontejnerů se převezí do třídicího centra, kde je znovu rozdělen a použitelné oblečení putuje například do charitativních obchodů nebo k nízkopříjmovým skupinám obyvatel.

Nepotřebný textil je také možné darovat charitativním organizacím napřímo. *„Zaměstnanci Ministerstva životního prostředí mají možnost vyměnit své oblečení a boty ve swapu, který jednou za půl roku probíhá přímo u nás v budově. Oblečení, které zůstane bez majitele, putuje na dobročinné účely. Letos jsme z podzimního swapu podpořili Klub svobodných matek, a to skoro sto kily oděvů a bot,“* představuje cirkulární a charitativní aktivity ministerstva životního prostředí ministr Hladík.

Ministerstvo životního prostředí dále podporuje předcházení vzniku textilního odpadu, a to zejména v rámci budování tzv. re-use center nebo pointů, které bývají umístěny na sběrných dvorech. Do těchto míst mohou lidé přinést věci včetně textilu, pro které již doma nemají využití, a dát jim tak šanci na druhý život. Kromě textilu je možné v těchto centrech sehnat například výrobky s ukončenou životností, jakými jsou například nábytek, hračky nebo drobné elektrospotřebiče. Zřizování center tohoto typu může pomoci obcím snížit náklady na odstraňování odpadů, nakupující mohou ušetřit peníze a výhodou je i vznik pracovních míst.

„Udržitelnost a cirkulární ekonomika je jeden ze tří hlavních pilířů Kampusu Hyberská. Textilu a jeho opětovnému využití se věnujeme i během našich workshopů, například v Ateliéru nebo Cirkulární dílně. V Cirkulárním hubu organizujeme swapy a přednášky, které vzdělávají a podporují veřejnost k samotné praxi. Nabízíme i možnost využít naši Knihovnu věcí, kde je možné si za drobný poplatek zapůjčit vybavení, které běžně doma nepotřebujeme každý den, a sdílet ho tak s ostatními. Díky finančnímu příspěvku Magistrátu hlavního města Prahy se udržitelnost propisuje i do samotného provozu Kampusu, například na splachování využíváme dešťovou vodu a připravujeme také realizaci modrozelené infrastruktury,“ dodává ředitelka Kampusu Hyberská Ema Pospíšilová.

Aktuální novela zákona o obalech, která se primárně věnuje povinnému zálohování, je nyní v mezirezortním připomínkovém řízení. Novela obsahuje zahrnutí reklamních letáků do systému likvidace k obalové složce papírového odpadu. Ty zahrnují modré kontejnery, ale nijak se nepodílí na nákladech, které obcím generují. Zatímco obalový papír nebo lepenka musí platit poplatky, letáky nikoliv. Ministerstvo životního prostředí proto v příštím roce představí teze zákona, který rozšíří povinnost výrobců nově o plastové výrobky, jako jsou hračky, domácí a zahradní potřeby, nábytek, matrace nebo ploché sklo. Tato systémová změna přenesla zodpovědnost za likvidaci odpadů od obcí k těm, kteří odpad skutečně produkují, tj. spotřebitelé a zákazníci. Novela bude představena v rámci zákona o výrobcích s ukončenou životností.

<https://www.kdu.cz/aktualne/zpravy/mzp-povinny-sber-textilu-zacne-platit-od-roku-2025>